

Sisällysluettelo

Alkusanat toiseen, uudistettuun painokseen	v
Alkusanat ensimmäiseen painokseen	vi
Lukijalle	vii
Lyhenteet	xxv

Ensimmäinen osa Vesioikeuden yleiset perusteet

1 LUKU Mitä vesioikeus on?	3
1.1 Vesioikeuden alan rajauksesta	3
1.2 Vesioikeussäätelyn kehityksestä	6
1.2.1 Vuoden 1902 vesioikeuslakia edeltävä aika	6
1.2.2 Vesioikeuslaki ja vuoden 1961 vesilain valmistelu	10
1.2.3 Vuoden 1961 vesilain aika ja lain muutokset	12
1.2.4 Vuoden 2011 vesilain valmistelu ja myöhemmät muutokset	14
1.3 Lainsäätämisyjärjestys	16
1.4 Yhteenvedo	16
2 LUKU Vesilain yleinen rakenne	18
2.1 Vesilain sisältö	18
2.2 Vesilain tarkoitus	19
2.2.1 Vesipolitiikan väline	19
2.2.2 Vesioikeudellisten periaatteiden soveltamisesta	21
2.3 Vesilain horisontaalinen ulottuvuus ja soveltamisala	23
2.3.1 Vesitalousasian käsite	23
2.3.2 Vesilain soveltaminen muussa lainsäädännössä	25
2.3.3 Vesilain ja ympäristönsuojelulain suhde	26
2.3.4 Vesilain soveltaminen rajavesistöihin	27
2.4 Vesiä koskevat määritelmät	28
2.4.1 Vesioikeuden peruskäsitteet	28
2.4.1.1 Hydrografiset käsitteet	28
2.4.1.2 Vesienhoitoalueen ja merenhoitoalueen määritelmät	30
2.4.1.3 Vesialueen rajan (rantaviivan) merkitys	34
2.4.1.4 Meren rantaviiva ja ulkoraja	35
2.4.2 Vesiä koskevat oikeudelliset käsitteet	36
2.4.3 Väyliä koskevat hallinnollis-julkisoikeudelliset käsitteet	38

2.5	Vesien omistusjärjestelmä ja oikeudet vesiin	39
2.5.1	Vesialueen asema	39
2.5.2	Vesiaineen oikeudellinen asema	41
2.6	Viranomaisjärjestelmän yleisrakenne	42
2.7	Vesilain voimaantulo	43
2.7.1	Voimaantuloajankohta ja alemmantasoiset säädökset	43
2.7.2	Menettelyä koskeva siirtymäsäännös	44
2.7.3	Vanhojen lupien asemaa koskevasta siirtymäjärjestelystä	44
3	LUKU Vesialueiden kiinteistöjärjestelmä	46
3.1	Vesialueiden omistuksellinen ja kiinteistöjaotuksellinen rakenne	46
3.1.1	Kiinteistörajan merkitys vesienkäytön sääntelyssä	46
3.1.2	Vesialueen omistusjärjestelmän perustasta	47
3.2	Vesipiirirajankäynti	49
3.3	Yleinen vesialue	51
3.4	Kylän vesialueen jako	52
3.5	Vesijätön oikeudellisesta asemasta	53
3.6	Vesitilusten järjestely ja vesitaloudelliset rasitteet	55
3.7	Kalastusoikeus osana vesialueen omistusta	56
3.7.1	Kalastusoikeuden muodoista	56
3.7.2	Kalastushallinnosta ja kalastusvalvonnasta	58
4	LUKU Ylikansallinen oikeus	60
4.1	Euroopan unionin vesioikeus ja kansainvälinen vesioikeus	60
4.2	Euroopan unionin vesioikeudesta	61
4.2.1	Yleistä	61
4.2.2	Unionin lainsäädännön normiperustasta	61
4.2.3	Unionilainsäädännön ohjausvaikutus ja läpäisyvaatimus	63
4.2.4	Eräistä vesienkäyttöä koskevista direktiiveistä	64
4.2.4.1	Vesipolitiikan puitedirektiivi	64
4.2.4.2	Meristrategiadirektiivi	68
4.2.4.3	Tulvadirektiivi	68
4.2.4.4	Rannikkoalueiden käytön yhdenmety suunnittelu	69
4.2.5	Sektoraalisista vesidirektiiveistä	70
4.2.6	Vesiluontotyyppien suojelu Euroopan unionissa	72
4.3	Kansainvälinen vesioikeus	73
4.3.1	Vesioikeuden periaatteet ja toimijat	73
4.3.2	Merioikeusyleissopimus vesioikeudessa	74
4.3.2.1	Talousvyöhykkeellä sovellettava lainsäädäntö	74
4.3.2.2	Velvollisuus hakea suostumus ja tehdä ilmoitus talousvyöhykkeellä suoritettavasta toimenpiteestä	76
4.3.2.3	Toiminta talousvyöhykkeen ulkopuolisella merialueella	78
4.3.3	Rajavesistöt	80

5 LUKU Vesitalouden ja vesiensuojelun horisontaalinen lainsäädäntö	83
5.1 Lähtökohdista	83
5.2 Ympäristötiedon julkisuus ja osallistuminen	84
5.3 Ympäristövaikutusten arviointi ja osallistuminen	85
5.3.1 Arviointivelvollisuus	85
5.3.2 Ympäristövaikutusten arviointimenettelystä	87
5.3.3 Harkinnanvarainen arviointivelvollisuus	90
5.3.4 Ympäristövaikutusarviointivelvollisuutta koskeva valitus lupa-asiassa	90
5.4 Vesienhoidon suunnittelu	91
5.4.1 Vesien- ja merenhoidon järjestämislaki	91
5.4.2 Vesienhoidon käsite ja soveltamisala	93
5.4.3 Ympäristötavoitteet ja niistä poikkeaminen	94
5.4.4 Vesienhoitosuunnitelma ja toimenpideohjelma	96
5.4.5 Vesienhoitosuunnitelman hyväksyminen ja oikeusvaikutukset	98
5.4.6 Pohjavesien suojelun suunnittelu	102
5.5 Luontotyyppien ja lajien elinympäristöjen suojelu	105
5.5.1 Luontotyyppien suojelujärjestelmät	105
5.5.2 Vesiluontotyyppien suojelu	105
5.5.2.1 Vesiluontotyyppien laajuus	107
5.5.2.2 Luonnontilaisuus	108
5.5.2.3 Poikkeus vesiluontotyyppien suojelusta	109
5.6 Luonnonsuojelulain luontotyyppisuojaus ja Natura-verkosto	110
5.6.1 Luonnonsuojelulain luontotyyppien suojeluvelvoite ja siitä poikkeaminen	110
5.6.2 Natura 2000 -verkostosta aiheutuvat velvoitteet	112
5.6.2.1 Verkoston perustaminen	112
5.6.2.2 Natura-vaikutusarviointi	113
5.6.3 Luontotyyppien heikentämiskiello, oikeuskäytäntöä	115
5.6.4 Metsälain luontotyyppisuojaus	119
5.7 Muinaismuiston ja rakennetun ympäristön suojelu	120

Toinen osa

Vesitalousoikeuden yleinen osa **121**

6 LUKU Vesien käytön lajit ja perusteet	123
6.1 Käyttömuotojen ryhmitys	123
6.1.1 Ennakkovalvonnan ala	123
6.1.2 Hanke ennakkovalvonnassa	124
6.2 Viranomaisjärjestelmä	126
6.2.1 Lupa- ja valvontaviranomaistoimivallan jako	126
6.2.2 Viranomaispäätöksenteon lajit	127
6.2.3 Aluehallintovirasto (AVI)	128

6.2.4	Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus (ELY)	129
6.2.5	Muut viranomaiset	131
6.3	Yleiskäyttö ja muut yleisoikeudet	132
6.3.1	Vapaan käytön lajit ja rajat	132
6.3.2	Yleiskäyttö	134
6.3.2.1	Tunnusmerkistö	134
6.3.2.2	Vesistöissä kulkeminen	135
6.3.2.3	Ankkurointi ja oleskelu	137
6.3.2.4	Yleiskäytön valvontajärjestelmä	138
6.3.3	Veden yleiskäyttöinen ottaminen	139
6.3.4	Oikeus rannan edustan käyttöön ("ranta-oikeus")	139
6.3.5	Oikeus toiselle kuuluvan vesialueen ruoppaukseen	141
6.4	Vesien käyttäjän yleiset velvollisuudet	143
6.4.1	Haitan ehkäisyvelvollisuus	144
6.4.2	Rakennelmavelvoitteet	145
6.4.3	Velvoite vedenjuoksun ylläpitämiseen pienissä vesissä	147
6.4.4	Saamelaisväestön oikeuksien turvaaminen	147
6.5	Ilmoittamisvelvollisuus	148

7 LUKU Vesitalouslupa 151

7.1	Vesitalousluvan tehtävä	151
7.1.1	Lupajärjestelmän yleinen rakenne	152
7.1.2	Hankkeen tunnusmerkistö	153
7.2	Tutkimuslupa	154
7.3	Luvanvaraisuus	155
7.3.1	Yleinen luvanvaraisuus (vesistön muuttamiskielto)	155
7.3.2	Haitan lajeista	159
7.3.3	Pohjaveden muuttamiskielto	160
7.3.4	Rakenteellinen pilaantuminen	161
7.3.5	Välttämättömästi luvanvaraiset vesitaloushankkeet	164
7.4	Luvan myöntämisen edellytykset	167
7.4.1	Edellytysharkinnan yleisestä perustasta	167
7.4.2	Lupaedellytysten lajit	170
7.4.3	Haitattomuusedellytys	170
7.4.4	Intressivertailuedellytys	172
7.4.5	Hyötyjen ja menetysten arvioimisen perusteet	172
7.4.6	Edellytysharkintaa koskevaa oikeuskäytäntöä	174
7.4.7	Luvanmyöntämisestä	179
7.4.8	Käyttöoikeusedellytys	182
7.4.9	Kaavoituksen vaikutus edellytysharkintaan	183
7.4.10	Kaavan vesioikeudellisesta lainmukaisuudesta	185
7.5	Vesilain lupasääntelyn läpäisyvaikutus muuhun lainsäädäntöön	186
7.6	Lupamääräykset	187
7.6.1	Yleiset lupamääräykset	187

7.6.2	Tarkkailuvelvoite	188
7.6.3	Tarkkailuvelvoitteen asettaminen vanhaan lupaan	190
7.6.4	Patoturvallisuus	190
7.6.5	Toimenpidevelvoitteita koskevat erityiset lupamääräykset	191
7.6.5.1	Kulkuyhteydet	191
7.6.5.2	Kalatalousvelvoite ja kalatalousmaksu	193
7.6.5.3	Kalatalousvelvoitteen toteuttamissuunnitelma ja kalatalousmaksun käyttösuunnitelma	195
7.7	Valmistelulupa ja valmistumisilmoitus	197
7.7.1	Valmistelulupa	197
7.7.2	Valmistumisilmoitus	199
7.8	Lupapäätöksen voimassaolo	199
7.9	Lupapäätöksen ja lupamääräysten muuttaminen luvansaajan hakemuksesta	201
7.9.1	Hankkeen muuttaminen	201
7.9.2	Lupamääräyksen muuttaminen	202
7.10	Lupamääräysten tarkistaminen	203
7.10.1	Tarkistamisen käsite	203
7.10.2	Lupamääräysten säännönmukainen tarkistaminen	204
7.10.3	Lainvoimaisen lupapäätöksen määräysten tarkistaminen	205
7.10.3.1	Yleinen sääntely	205
7.10.3.2	Kalatalousvelvoitteen ja kalatalousmaksun tarkistaminen	207
7.11	Vanhaan lupapäätökseen sisältyvien määräysten tarkistaminen	208
7.11.1	Yleinen sääntely	208
7.11.2	Aikaisemman lain mukaisen kalatalousvelvoitteen ja kalatalousmaksun saattaminen vastaamaan nykyisen lain vaatimuksia	210
7.12	Poikkeuksellinen kajoaminen lupaan	213
7.12.1	Puuttumistarve	213
7.12.2	Hankkeen keskeyttäminen	214
7.12.3	Luvan raukeaminen	214
7.12.3.1	Raukeamistilanteet toiminnassa tapahtuneiden muutosten seurauksena	214
7.12.3.2	Rakennelman isännättömyys	215
7.12.3.3	Rakennelman alkuperäisen merkityksen menetys	216
7.12.3.4	Luvan raukeamista koskeva päätös ja oikeuden myöntäminen rakennelmaan	217
7.13	Vanhat luvat ja rakennelmat	219
7.13.1	Aikaisemman lainsäädännön mukaisen toiminnan laillistaminen uudella luvalla	219
7.13.2	Selventävien määräysten antaminen	219
7.13.3	Aikaisemman lain aikana tehdyn rakennelman muuttaminen	221

8 LUKU	Pakkotoimioikeudet (käyttöoikeudet)	223
8.1	Pakkotoimen käsite ja merkitys	223
8.2	Perusmuotoinen käyttöoikeus	225
8.2.1	Tarve-edellytys	225
8.2.2	Oman hallinnan edellytys	226
8.2.3	Oikeuden antaminen ilman hakijan omaa hallintaa (vähäinen pakkotoimioikeus)	227
8.2.4	Yleisen tarpeen edellytys	229
8.3	Oikeus toisen rakennelmaan	229
8.4	Oikeuden kesto ja pysyvyys	230
8.5	Menetetyn käyttöperusteen vahvistaminen uudella käyttöoikeudella	231

Kolmas osa

Eriyiset hankelajit **233**

Eriyishankkeiden lajit	235
------------------------	-----

9 LUKU Veden ottaminen **237**

9.1	Veden ottaminen ja johtaminen hankkeena	237
9.2	Oikeus veden ottamiseen	238
9.3	Omistajan ja osakkaan talousvesikäyttö	239
9.3.1	Käytön vapaus	239
9.3.2	Kunnan viranomaisen säännöstelypäätös	240
9.4	Oikeus talousveden ottamiseen toisen vesialueelta	241
9.4.1	Oikeus pintaveden ottamiseen	241
9.4.2	Oikeus pohjaveden ottamiseen toisen alueelta	242
9.4.3	Vedenottotarpeiden yhteensovittaminen	243
9.5	Raakaveden ja juomaveden laatuvaatimukset	246
9.6	Luvanvarainen vedenotto	247
9.6.1	Luvantarpeen erityispiirteet	247
9.6.2	Lupahakemus	248
9.6.3	Luvan myöntämisen edellytykset	249
9.6.4	Käyttötarkoituksen ja ottamismäärän mitoitus	251
9.6.5	Tekopohjavesilaitos	252
9.7	Vedenottamispäätöksen sisältö	255
9.7.1	Päätöksen määräysten asettaminen ja tarkistaminen	255
9.7.2	Veden ottamisen aloittaminen ja vedenottoluvan voimassaolo	256
9.8	Vesijohdon ja laitteistojen sijoittaminen	257
9.9	Poikkeukselliset olot ja vedenoton rajoittaminen	260
9.9.1	Veden ottamista koskevasta luvasta poikkeaminen	260
9.9.2	Veden ottamisen rajoittaminen	261
9.9.3	Muu pohjaveden ottamisen rajoittaminen	262

9.10	Vedenottamon suoja-alue	262
9.10.1	Suoja-alueen käsite ja määrittämisen edellytykset	262
9.10.2	Suoja-aluemääräykset	265
9.10.3	Poikkeus suoja-aluemääräyksestä ja määräysten tarkistaminen	267
9.10.4	Korvausvelvollisuus	268
9.10.5	Lunastusoikeus suoja-alueella	270
9.11	Vesihuolto-oikeus	272
9.11.1	Vesihuoltotoiminta	272
9.11.2	Vesihuoltotoiminnan järjestäminen kunnassa	273
9.11.3	Vesihuoltolaitoksen tehtävät	275
9.11.4	Liittymisvelvollisuus ja liittymiskohdat	275
9.11.5	Liittymissopimus ja -maksut	277
9.11.6	Vesihuollon valvonta ja muutoksenhaku	278
9.12	Vesivaran vähentyminen maa-ainesten ottamisen seurauksena	279
9.12.1	Maa-ainesluvan ja vedenottoluvan suhde	279
9.12.2	Maa-ainesottajan korvausvelvollisuus ja yhteiskunnan lunastusvelvollisuus	282
10 LUKU Maankuivatus		283
10.1	Hankelajien ryhmitys	283
10.2	Ojitus	284
10.2.1	Taustaa	284
10.2.2	Ojituksen käsite ja keskeiset määritelmät	286
10.3	Ojituksen asema ympäristönsuojelusääntelyssä	287
10.4	Yleiset ojitusta koskevat edellytykset ja oman maan ojittaminen	290
10.4.1	Luvanvaraisuus	292
10.4.2	Ojitusoimituksen tarve	293
10.4.3	Kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen toimivaltaan kuuluvat ojitusasiat	294
10.4.4	Ojittajan ilmoitusvelvollisuus	294
10.5	Ojituksen toteuttaminen hankkeena	296
10.5.1	Ojitussuunnitelma	296
10.5.2	Ojituksen toteuttaminen ja kunnossapito	298
10.6	Ojitus toisen alueella	299
10.6.1	Käyttöoikeuden perustaminen toisen alueeseen	299
10.6.2	Ojituksen toteuttaminen toisen alueella	301
10.6.3	Ojitusta koskevan oikeuden pysyvyys	302
10.6.4	Ojituksen vaatimat uudelleenjärjestelyt	303
10.6.5	Ojan käyttäminen muuhun kuin maan kuivattamiseen	304
10.7	Yhteinen ojitus	305
10.7.1	Yhteisen ojituksen toiminta	305
10.7.2	Hyödynsaajien yhteisvastuu	307

10.7.3	Ojitusyhteisö	307
10.7.3.1	Perustaminen ja tehtävä	307
10.7.3.2	Päätöksenteko ja maksuvelvollisuus ojitusyhteisössä	308
10.7.3.3	Kiinteistöpankki	310
10.7.3.4	Ojitusyhteisön purkautuminen	311
10.8	Ojitusoimitus	311
10.8.1	Vireille saattaminen	311
10.8.2	Päätöksenteko ojitusoimituksessa	313
10.8.3	Ojituskokouksesta ilmoittaminen	314
10.8.4	Päätös ojitusasiassa	314
10.8.5	Ojituspäätös lupaviranomaisessa	315
10.8.6	Ojitusoimituksen kustannusvastuu	316
10.9	Ojituksen johdosta suoritettava tilusjärjestely	316
10.10	Korvausvastuu ojitushankkeissa	316
10.11	Luvaton ojan tekeminen ja hallintopakko	318
11	LUKU Vedenkorkeuden muutoshankkeet	319
11.1	Hankelajit ja tunnusmerkistöt	319
11.2	Luvantarve ja luvan hakeminen	321
11.3	Hyöty ja hyödynsaaja	322
11.4	Lupaedellytykset	323
11.4.1	Punnintaedellytys	323
11.4.2	Suostumusedellytys	327
11.4.3	Oikeuden perustaminen toisen alueeseen	328
11.4.4	Keskivedenkorkeuden muuttamishankkeen kustannusvastuu	329
11.5	Vesioikeudellinen yhteisö	330
12	LUKU Vesistön säännöstely	332
12.1	Vesistön säännöstely	332
12.1.1	Hankkeen tunnusmerkistö	332
12.2	Säännöstelylupa	334
12.2.1	Hakemuskompetenssi	334
12.2.2	Lupaedellytykset	335
12.2.3	Lupamääräykset	336
12.2.4	Lyhytaikainen säännöstely	337
12.2.5	Rakennelman käyttäminen säännöstelyyn	338
12.3	Osallistumisjärjestelmä	339
12.3.1	Kuulutus	339
12.3.2	Osallistuminen säännöstelyhankkeeseen	340
12.4	Säännöstely-yhteisö	341
12.4.1	Yhteisömuodot	341
12.4.2	Säännöstely-yhteisön jäsenet	341
12.4.3	Säännöstely-yhteisön aktiivijäsenen vastuu säännöstelyn kustannuksista	342
12.4.4	Ulkopuolisen hyödynsaajan kustannusosuuden määrittäminen	342

12.5	Lupapäätöksen tarkistaminen ja yhteensovittaminen	343
12.6	Vesistön säännöstelyä ja vedenkorkeuden muuttamista koskevien aikaisemman lain aikana annettujen määräysten tarkistaminen	344
12.7	Edunmenetyksen korvaaminen	346
13	LUKU Vesivoiman rakentaminen	347
13.1	Vesivoimarakentamisen luvantarve	348
13.2	Lupaedellytykset	349
13.3	Oikeus vesivoimaan	349
13.4	Yhteisen vesivoiman käyttöön saattaminen	350
13.4.1	Aloite yhteisen vesivoiman käyttämiseksi	350
13.4.2	Osallistumistarjous	351
13.4.3	Aloite määräaikaisen vesivoiman käyttöoikeuden päättyessä	353
13.4.4	Osakeyhtiön perustaminen yhteisen vesivoiman käyttämiseksi	354
13.5	Lupahakemus	354
13.6	Hakijan lunastusoikeus	355
13.7	Koskiensuojelulaista johtuva voimalaitosluvan myöntämisestä	356
13.7.1	Järjestelmän tausta	356
13.7.2	Luvanmyöntämisesteen sisältö	360
13.7.3	Koskiensuojelulaki lunastusperusteena	361
13.8	Vanhat vesivoimaoikeudet	362
14	LUKU Puutavaran uitto	365
14.1	Vesien avonaisuuden periaate	365
14.2	Uiton asema	366
14.3	Uiton erityismääritelmät	367
14.4	Uittotoiminnan suoraan lakiin perustuvat oikeudet ja velvollisuudet	368
14.5	Uittolupa	369
14.6	Uiton toimintapaikan käyttötarkoituksen muuttaminen	370
14.7	Rannalle tai vesistöön jääneet uittopuut	371
14.7.1	Uittopuun talteenotto	371
14.7.2	Haitallisten uppopuiden poistaminen vesistöistä	372
14.8	Yhteisuito ja uittoyhteisö	372
14.8.1	Yhteisuito	372
14.8.2	Uittoyhteisö ja sen tehtävät	373
14.8.3	Uittoyhteisön jäsenet	373
14.8.4	Uittoyhteisön säännöt ja hallinto	374
14.9	Uittovahingon korvaaminen	374
14.10	Kiinteän omaisuuden luovuttaminen ja ulosmittaus	375
14.11	Rahastot ja jäsenmaksut	375
14.12	Uiton lakkaaminen ja uittoyhteisön purkaminen	376
14.13	Jälkihoitotoimenpiteet ja entisöinti	378

15 LUKU Vesikulkuväylät	379
15.1 Väylien kategoriat	379
15.2 Väyläksi määrittämisen edellytykset	380
15.3 Turvalaitteiden sijoittaminen	382
15.4 Oikeus toisen vesialueeseen satamaa ja muuta vesialuetta varten	383
15.5 Puolustusvoimien ja rajavartiolaitoksen tehtäviä varten tarpeelliset oikeudet	384
15.6 Yleistä kulkuväylää koskevan päätöksen muuttaminen	385
15.7 Edunmenetysten korvaaminen	386
15.8 Kulkuväylän käytön maksullisuus	387
15.9 Valtion lunastusvelvollisuus	387
15.10 Kunnossapitovelvollisuus	388
15.11 Aikaisemman lain aikana perustetut kulkuväylät	389
16 LUKU Vesistöhankeisiin liittyvät kiinteistöjärjestelyt	390
16.1 Tilusjärjestely	390
16.1.1 Tilusjärjestelyn tarve vesilain mukaisissa hankkeissa	390
16.1.2 Tilusjärjestely toimituksena vesistöhankeiden johdosta suoritettavista tilusjärjestelyistä annetun lain mukaan	392
16.2 Muu vesitilusten järjestely	394

Neljäs osa

Menettelyt vesitalousasioissa **395**

17 LUKU Hakemusmenettely	397
17.1 Hakemusmenettely ja viranomaistoimivalta	397
17.1.1 Hakemusasian vireillesaattaminen	399
17.1.2 Lupahakemus	399
17.2 Hakemusasian käsittely	401
17.2.1 Lausunnot	401
17.2.2 Kuuleminen	403
17.2.2.1 Asianosainen ja yleisö	403
17.2.2.2 Hakemuksesta tiedottaminen	405
17.2.3 Hakemusasian selvittäminen	407
17.2.4 Selvitysmenettely	408
17.2.5 Lupahakemusten yhdistäminen ja yhteiskäsittely	409
17.2.6 Päätösharkinta	410
17.2.7 Asian ratkaiseminen osittain	412
17.2.8 Vakuus	414
17.3 Päätöksen sisältö	415
17.4 Päätöksen antaminen ja päätöksestä tiedottaminen	416
17.5 Päätöksen virheen korjaaminen	417

17.6	Edunvalvontakustannusten korvaaminen	417
17.7	Asian käsittely kunnan ympäristönsuojeluviranomaisessa	418
17.8	Viranomaispäätöksistä perittävät maksut	418
17.9	Riidanratkaisu	419
17.10	Yksityisoikeudellisen päätöksen täytäntöönpano	421
18	LUKU Vesioikeudelliset yhteisöt	422
18.1	Yhteishankkeiden toteuttajataho	422
18.2	Yhteisön perustaminen ja jäsenyys	423
18.2.1	Aloite	423
18.2.2	Sääntöjen vahvistaminen	424
18.3	Vesiyhteisörekisteri	425
18.4	Yhteisön kokous ja toimielimet	426
18.4.1	Yhteisön kokous	426
18.4.2	Toimielimet	426
18.4.3	Päätöksen moitteenvaraisuus ja oikaisuvaatimus	427
18.4.4	Yhteisön purkautuminen	428
18.5	Aikaisemman lain nojalla perustetut yhteisöt	429
19	LUKU Vesilain korvausjärjestelmä	430
19.1	Sääntelyn soveltamisala	430
19.2	Hallintoprosessuaaliset periaatteet	430
19.3	Suhde muuhun korvaussääntelyyn	432
19.4	Toimivalta	432
19.4.1	Päätöksentekoviranomaisen toimivalta	432
19.4.2	Käräjäoikeuden toimivalta	435
19.5	Korvausvelvollinen	435
19.6	Hankevastuun sisältö	437
19.6.1	Laillinen vahinko	437
19.6.2	Korvausperusteet	439
19.6.3	Vesiaineen ja yleisperusteisten etujen korvauksellisesta asemasta	443
19.6.4	Maisemallisen haitan korvauskynnys	444
19.7	Eriytyiset korvausperusteet	445
19.7.1	Häiriötilanteet	446
19.7.2	Yleiskäytön synnyttämän edunmenetyksen korvaaminen	447
19.7.3	Lainvastaisesti aiheutetut edunmenetykset	449
19.8	Erilliset korvausasiat	450
19.9	Korvauksen määrä	450
19.9.1	Täyden korvauksen periaate	450
19.9.2	Vuokramaksun alentaminen	452
19.9.3	Lunastusvelvollisuus	452
19.10	Korvauksen antaminen luontaisuurituksena	453
19.10.1	Luontaisuuritus yleisperiaatteena	453
19.10.2	Vedensaannin turvaaminen	454

19.11	Korvauksen maksaminen ja toimenpiteisiin ryhtyminen	456
19.12	Esineoikeudellisia kysymyksiä	458
19.12.1	Korvauksen tallettaminen	458
19.12.2	Korvauksen kiinteistösidonaisuus	459
19.13	Korvausvelvollisuuden poistaminen	459
20	LUKU Jälkivalvonta vesitalousasioissa	460
20.1	Yleistä jälkivalvonnasta	460
20.2	Valvontaviranomaiset	461
20.3	Valvontatoimet	462
20.3.1	Valvontatoimien lajit	462
20.3.2	Seuranta ja tarkkailu	462
20.3.3	Tarkastus	463
20.4	Välillinen hallintopakko	464
20.4.1	Aloiteoikeus	464
20.4.2	Hallintopakon käyttöala ja edellytykset	466
20.4.3	Suhde muun viranomaisen päätöksentekoon	468
20.5	Hallintopakkomenettely lupaviranomaisessa	469
20.5.1	Uhkasakon ja teettämisuhan käytön edellytykset	469
20.5.2	Hallintopakkopäätös	471
20.5.3	Kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen hallintopakkotoimivalta	471
20.5.4	Hallintopakkopäätöksen oikeusvoima	472
20.6	Isännätön rakennelma	472
20.7	Välitön hallintopakko	474
20.7.1	Keskeyttäminen	475
20.7.2	Järjestystoimi	476
20.7.3	Valmistumistarkastus	476
20.8	Poikkeuksellisten vesiolojen hallinta ja vahinkojen korjaaminen	477
20.8.1	Vaarantorjuntatoimet	477
20.8.2	Turvamääräysten antaminen	478
20.8.3	Edunmenetysten hyvittäminen	479
20.8.4	Tulvan ja kuivuuden ennakkohallinta	480

Viides osa

Vesiympäristöoikeus ja ympäristölupajärjestelmä **481**

21	LUKU Vesiensuojelu	483
21.1	Vesiensuojeluoikeus ympäristönsuojelulaissa (pilaamisen torjunta)	483
21.2	Horisontaalisesti vaikuttava lainsäädäntö	485
21.3	Yleiskiellot ja yleiset periaatteet	486
21.3.1	Kiellot ja velvoitteet	486
21.3.2	Johtavat periaatteet	488

21.3.3	Pohjaveden pilaamiskielto	489
21.3.4	Maaperän pilaamiskielto	491
21.3.5	Meren pilaamiskielto	492
21.3.6	Pilaantumisen hallintavelvollisuus ja ennaltavaraautumisvelvollisuus	492
21.4	Vesimuodostumien laadun yleisnormituksellinen ennakkovalvonta	493
21.4.1	Vaaralliset ja haitalliset aineet pintavesissä	493
21.4.2	Pohjavesiä koskeva päästökielto	494
21.4.3	Yleinen päästösääntely (asetuksenantovalta)	495
21.5	Ennakkovalvonnan muodot	495
21.6	Viranomaisjärjestelmä	496
21.6.1	Lupa- ja valvontaviranomaiset	496
21.6.2	Toimivaltainen lupaviranomainen	497
21.6.3	Viranomaisten valvontayhteistyö	499
21.6.4	Suomen ympäristökeskus ja muut viranomaiset	499
21.7	Yleisnormituksenvaraiset hankkeet	500
21.8	Vesiympäristöluvan tarve	500
21.8.1	Luetteloperusteinen luvantarve	500
21.8.2	Vesistövaikutus luvantarveperusteena	502
21.8.3	Pienten vesien pilaantumisen ja naapurusoikeuden synnyttämä luvantarve	504
21.8.4	Pohjavesialueelle sijoittuminen luvantarvekriteerinä	505
21.8.5	Toiminnan muutoksen luvanvaraisuus	506
21.8.6	Ilmoituksenvaraisen ja rekisteröintivelvollisen toiminnan luvanvaraisuus	507
21.8.7	Toiminnan koeluonteisuutta koskeva luvantarvepoikkeus	507
21.9	Lupamenettely	508
21.9.1	Lupahakemus	508
21.9.1.1	Yleinen sisältö	508
21.9.1.2	Toiminnallinen yhteishakemus	510
21.9.1.3	Direktiivilaitoksen perustilaselvitys	510
21.9.2	Kuuluttaminen ja lausunnot	511
21.9.3	Hakemusten yhdistetty käsittely	514
21.9.3.1	Toimintakokonaisuus	514
21.9.3.2	Yhteiskäsittely	515
21.9.3.3	Maa-aineslupahakemuksen ja ympäristölupahakemuksen yhteiskäsittely	516
21.10	Toiminnan sijoituspaikan valinta	517
21.10.1	Yleinen sijoittamissääntö	517
21.10.2	Turvetuotannon ja verkkokalankalastuksen sijoittaminen	520
21.11	Lupaharkinta	522
21.11.1	Yleinen rakenne	522
21.11.2	Luvan myöntämisen edellytykset	523
21.11.3	Pohjaveden laadun vaarantuminen	527
21.11.4	Ympäristövaikutusarvioinnin ja vesiä koskevan suunnittelun merkitys lupaharkinnassa	530

21.11.5	Puolustusvoimien ja rajavartiolaitoksen hankkeet	531
21.11.6	Lupamääräykset	532
21.11.6.1	Päästö- ja muut toiminnalliset määräykset	532
21.11.6.2	Parhaan käyttökelpoisen tekniikan arviointikriteerit	535
21.11.6.3	Tarkkailumääräykset	536
21.11.6.4	Kalatalousmääräys	537
21.11.6.5	Maaperän ja pohjaveden suojelua koskevat määräykset	538
21.11.6.6	Jätevesien johtamista koskevat määräykset	539
21.11.6.7	Erityistä selvitystä koskeva määräys	542
21.11.6.8	Lupamääräysten tarkistamismääräys	542
21.11.6.9	Jälkihoitovelvollisuuden toteuttamismääräys	545
21.12	Luvan voimassaolo ja määräajan pidentäminen	545
21.13	Lupapäätöksen sisältö ja antaminen	547
21.13.1	Päätöksen sisältö	547
21.13.2	Päätöksen antaminen ja siitä tiedottaminen	548
21.14	Kevennetty hakemusmenettely (hallintomenettely)	549
21.15	Toiminnan aloittaminen ja lupapäätöksen pysyvyyden muutokset	550
21.15.1	Luvan muuttaminen	550
21.15.2	Erityisen selvityksen perusteella tehtävät muutokset	552
21.15.3	Kalatalousvelvoitteen ja kalatalousmaksun muuttaminen	553
21.16	Luvan raukeaminen	553
21.17	Luvan peruuttaminen	554
21.18	Rekisteröitävät ja ilmoitusvelvolliset toiminnot	556
21.18.1	Rekisteröitävät toiminnot	556
21.18.2	Säännönmukaiset ilmoitusvelvolliset toiminnot	556
21.18.3	Poikkeuksellisia tilanteita koskeva ilmoitusvelvollisuus	558
21.18.4	Koeluonteista toimintaa koskeva ilmoitusvelvollisuus	560
21.19	Kunnan ympäristönsuojelumääräykset	560
21.20	Vesiympäristölupaan liittyvä korvausjärjestelmä	561
21.20.1	Samanaikaisuusperiaate	561
21.20.2	Vesiympäristövahingon korvattavuudesta	562
21.20.3	Yhteisvastuu	563
21.20.4	Lunastusvelvollisuus	564
21.20.5	Korvausasian erottaminen	565
21.20.6	Edeltävän toimintavaiheen korvauskysymyksen yhdistäminen lupa-asiaan	566
21.20.7	Vakuuden asettaminen	567
21.20.8	Ennakoimaton vahinko	567
21.20.9	Käräjäoikeuden toimivaltaan kuuluvat korvausasiat	568
21.21	Jälkivalvonta	568
21.21.1	Toiminnanaikainen ilmoitusvelvollisuus ja sen valvonta	569
21.21.2	Tiedonsaanti- ja tarkastusoikeus	569
21.21.3	Hallintopakko	570
21.21.3.1	Oikeudenvastaisuuden tunnusmerkistö	570
21.21.3.2	Välitön hallintopakko	571

21.21.3.3	Välillinen hallintopakko	572
21.21.3.4	Vesistön merkittävän pilaantumisen ja luontovahingon korjaaminen	573
21.21.3.5	Viranomaisen velvollisuus hallintopakon käyttöön	574
21.21.3.6	Uhkasakko, teettämisuhka ja keskeyttämisuhka	574
21.21.4	Kunnan viranomaisen määräys pilaantumisen ehkäisemiseksi	575
14.22	Ympäristönsuojelulain siirtymäsäännökset	576
21.22.1	Yleiset säännökset	576
21.22.2	Direktiivilaitokset	578
21.22.3	Alemmantasoinen sääntely	579

22 LUKU Maaperän ja pohjaveden puhtausvalvonta **580**

22.1	Maaperän ja pohjaveden puhdistamisvastuu	580
22.1.1	Järjestelmän kehittyminen	580
22.1.2	Vastuutahon kohdentuminen	581
22.1.3	Vastuun sisältö	583
22.1.4	Puhdistamisvelvollisuuden toteuttaminen	583
22.1.5	Selvitys- ja arviointivelvollisuus	584
22.1.6	Puhdistamismääräys	585
22.1.7	Ilmoitusvelvollisuus ja ilmoitukseen annettava päätös	587
22.2	Selontekovelvollisuus	588
22.3	Pohjaveden pilaamiskieltoon perustuva maaperän puhdistamisvastuu	589
22.4	Jätevesien käsittelyvelvollisuus haja-asutusalueella	590
22.4.1	Kiinteistönomistajan velvollisuus	590
22.4.2	Poikkeaminen talousjätevesivaatimuksista	592
22.5	Hulevesien johtaminen	593
22.5.1	Suunnittelujärjestelmä ja kunnan tehtävät	593
22.5.2	Kiinteistönomistajan asema	594

Kuudes osa

Ympäristövastuu ja yhteiset sääntelyosat **597**

23 LUKU Ympäristövastuu **600**

23.1	Luontovahinkojen korjaaminen	600
23.2	Siviilioikeudellinen vastuu	602
23.3	Rikosoikeudellinen valvonta	603

24 LUKU Prosessuaalisia säännöksiä **607**

24.1	Ympäristöllisten menettelyjen yhteensovittamislaki	607
24.2	Energiainfrastruktuurihanke	609

25 LUKU Muutoksenhaku vesitalous- ja vesiympäristöasioissa	613
25.1 Muutoksenhakutiet ja oikaisumenettely	613
25.2 Valitusoikeus	615
25.3 Valitusosoitus ja valitusaika	618
25.4 Käsittely hallinto-oikeudessa	620
25.5 Muutoksenhaku Vaasan hallinto-oikeuden päätökseen	622
25.6 Päätöksen täytäntöönpano	623
25.6.1 Lainvoimaa vailla olevan päätöksen täytäntöönpano	623
25.6.2 Hallintopakkopäätöksen ja tarkkailupäätöksen noudattaminen muutoksenhausta huolimatta	624
26 LUKU Tietojärjestelmä ja asiakirjajulkisuus	626
26.1 Vesiä koskeva tietojärjestelmä	626
26.1.1 Tietojärjestelmän taustaa	626
26.1.2 Vesipoliittinen seuranta	627
26.2 Ympäristöä koskeva tietojärjestelmä ja tiedonvaihto	628
26.2.1 Ympäristön tietojärjestelmän asema ja sisältö	628
26.2.2 Tietojärjestelmämerkinnän tekeminen vesiasioissa	629
26.2.3 Viranomaisten tiedonvaihto	630
26.3 Ympäristötiedon julkisuus	630
26.4 Merensuojeluun liittyvien viranomaistietojen antaminen	632
Lähdeluettelo	633
Oikeustapaushakemisto	637
Asiahakemisto	647